

Pomurski VESTNIK

MURSKA SOBOTA, 30. decembra 1965

Leto XVII. — štev. 50 Cena 100 din

P O M U R S K I V E S T N I K

IZHAJA OD FEBRUARJA 1948 — NAJPREJ KOT TEDNIK »LJUDSKI GLAS«, NATO OD JULIJA 1952 KOT »POMURSKI TEDNIK«, DO PREIMENOVANJA V SEDANJI NASLOV, KOT GLASILO OKRAJNEGA ODBORA SZDL. OD JANUARJA 1963 IZHAJA LIST KOT TEDENSKO GLASILO OBČINSKIH ODBOROV SZDL SLOVENIJE V POMURJU. LIST IZDAJA CASOPISNO-ZALOŽNIŠKO PODJETJE »POMURSKI TISK« V M. SOBOTI — DIREKTOR STEFAN ANTALIC — LIST UREJA UREDNIŠKI ODBOR. ODGOVORNI UREDNIK STEFAN BALAZIČ. NASLOV UREDNIŠTVA — MURSKA SOBOTA, KIDRICEVA UL. 4. TEL. 21-383

KER JABOLKO NE PADE DALEČ...

Zgodovina nas, kremenitih, sega daleč nazaj. To lahko ugotavljamo po mnogih navadah in lastnostih, ki smo jih prenesli iz sive davnine v današnji čas. Ni mogoče točno reči ali je bil naš prednik kromanjonskega, grimaldskega ali šanslandskega izvora, toda iz ene od teh podvrst izvramo, kajti že takrat so praljudje izdelovali zelo grobo orodje in druge izdelke, kar se je ohranilo še do današnjih dni. Da so takrat ljudje stanovali po jamah in raznih špiljah, je vsakomur znano. Kaže, da na to še nismo pozabili, ker pripravljamo nov način plačevanja stanarine. Že v obdobju mlajšega paleolitika je na jugoslovanskem ozemlju ljudstvo rotiralo: homo sapiens fossilis je izpodrinil neandertalca in že takrat se pojavijo slikarji — primitivci, ki razstavljajo svoja dela še danes. Jame, v katerih so našli kulturne ostanke, so bile običajne lovske postaje, ki jih poznamo veliko tudi pri nas. Razlika je v tem, da smo danes dosegli v lovstvu večjo specializacijo in se zato delimo na domače in tuje lovce. Takratni lovci so lovili bizone, muškatne bike, losose, ki pa so kasneje izumrli, zato lovimo danes drugo divjad. V zadnjem obdobju divjaštva so uvedli naši predniki motično poljedelstvo, ki ga kot dokaz navezanosti na tradicijo ohranjam v čuvamo vse v današnje dni. Naslednje obdobje, ki nosi lepo ime — barbarstvo, je pomembno po tem, da so se pozamezne proizvajalno-potrošniške skupnosti specializirale in pričele proizvajati več kot so same porabile. Zato so naši predniki uvedli črno borzo in še nekatere druge oblike prepovedane menjave dobrin ter tako pričeli živeti drug na račun drugega. To jih je tako prevzelo, da so izumili pregovor: navada je železna srajca. Že v tem obdobju so postala bogatejša naselja predmet zavisti siromašnejših sosedov. Najdbe dokazujejo, da je takratni človek že prideloval in uporabljal pšenico, čeprav še ni odkril Amerike. Z znanjem uporabe železa se je močno pospešila trgovina. Nekateri so postajali bogatejši. Ti so kupovali nakit in drugo, deviz še ne, ker niso poznali avtomobilov, motike pa so kupovali kar pri sosedovem kovaču, ki pa ni gojil prevelikega spoštovanja do konvertibilne valute, ker je bil slabo vzgojen. Nekateri, ki so kupili nakit, so potem prevzeli vodstvo v skupnosti. Približno 300 let zatem so najbolj brihtni med našimi prapredniki naredili prvi pri nas znani zapis in to v vasi Lumbarda na otoku Korčuli. Ker so že takrat spoštovali pregovor: jutri je še en dan, jih je ostalo 22 odstotkov nepismenih še 2200 let kasneje. Že naši predniki iz časov

Rimljanov so radi spreminjali občinske meje, kar je ostalo pomembno vse do danes. Da pa bi nekako pripomogli svojim potomcem, so gradili dobre ceste, pri čemer pa se niso prepirali za soudeležbo. Žal te ceste niso vzdržale do današnjih dni, pač pa je iz tistih časov ostala navada, da postavljamo tudi danes gostilne ob najbolj prometnih cestah in v njih popijemo trikrat več vina kot ga pridelamo. Vpliv prebivalstva na javno upravo tudi v davnih časih ni bil velik, že pred pamtivekom pa so uvedli davek in glavarino, vasi pa so poleg tega plačevale odškodnino mestom. Že zgodovinar Pseudo-Mavrikij je podčrtal, da imajo Slovani mnogo poglavarjev, ki so med seboj pogosto nesložni, da se odločbe plemenskih in ljudskih skupščin često kršijo, kasnejše zgodovinopisje pa dokazuje, da so bili naši predniki veliki spreobrnjenci, pa ne po lastni volji. Že, ko je vezir Kara Halila Hajredin Candarli vpeljal nekatere novotarije v osmanski državi in uvedel mnoge upravne funkcije kot so kadiji, mufetiši, spahiye, defterdari in drugi, so dobili naši predniki velike oči, se zamislili, posneli, in tako omogočili, da imamo danes vse sorte navadnih in generalnih direktorjev, šefov in drugih titul, ki jih zadnje čase na vse načine preganjamo, kot so v srednjem veku copernice. K mnogim čaščenjem svetnikov in svetnic smo dodali še kult pisarniške mize, ki je najbolj čislano proizvajalno sredstvo. Že pod turško oblastjo se je poglobilo nasprotje med mestom in vasjo. Ostanke tega čuvamo bodočim pokolenjem za nazorni pouk zgodovine. Tako so patriarhalne življenjske oblike na vasi postale narodna folklor. Mi, kremeniti, kaj damo na stare navade in šege: — Kadar pa manejo proso ali tarejo lan, včasih tudi zaplešejo. Nato gredo navadno skupaj spat. Pri taki priliki se marsikdo s svojo sladka dve leti ali tri pred poroko, da često dobi tako preizkušena nevesta iz same prijaznosti dva ali tri otroke prej kot moža; in ko jo je tolikokrat preizkusil, vzame naposled kokljo s piščeti, — ugotavlja že Valvazor. Čeprav je konfekcija izpodrinila platno in lan, prosa pa ne pridelujemo več toliko, se nam ni bati, da bodo šle v pozabo take stare šege. Z raketami in pohodi na Luno se naši predniki niso nikoli ukvarjali. Tudi potomci ne, pa ni bilo nikoli potrebno, ker se je tudi in tam kakšen svetnik odločil, da se nam prikaže skoraj na doseg roke. Pač pa smo naredili nekaj astronautskih poskusov s cenami in podobnimi popularnimi zadevami. Prizadevnost prednikov se je izkazala v gradnji božjih poti in združnih domov, pri čemer so prve popolnoma služile svojemu namenu. Znano je, da smo bili že takrat, ko smo živeli še v Zakarpatju, sila svobodoljubno ljudstvo in smo se upirali raznim Hilbudijem. Tako ni krivda na potomstvu, če še danes išče luknje v paragrafi in po svoje pomaga k odmiranju države. Ker je prvo reformo izvedel že Sulejman II., kasneje pa še Trubar, Marija Terezija in Jožef II., nas ta zadnja niti kaj preveč ne gane in bi raje, da bi ostalo vse po starem, da bi imeli našo proizvodnost pa ameriški standard. Naši davni predniki so gojili veliko ovac, da so lahko prirejali pojedine. Te so nekateri sovjetski, pa tudi naši filmarji zelo doživeto poustvarili na filmskem traku in tako dokazali, da so imeli po naših pojmihi Stari Slovani višji življenjski standard kot mi, čeprav niso gradili odprtih hlevov in podobnih atrakcij. Kot barbari so prišli naši predniki v stik z mnogo bolj kulturnimi Rimljani, ki pa takrat že niso več hoteli delati ampak so raje gledali streap-tease. Ukradli so jim, Rimljanom namreč (kampeljci) pregovor: na napakah se učimo. In ker hočemo, da bi se čim več naučili, moramo imeti na razpolago veliko napak.

Tako imamo mi, kremeniti, vse polno neizpodbitnih dokazov, da je moč tradicije sila, ki nas kremeniti, ali pa, če zaključim s pregovorom: jabolko ne pade daleč od drevesa!

JUŠ MAKOVEC

NAROČNIKOM IN BRALCEM ŽELITA

Srečno novo leto

uredništvo in uprava
Pomurskega vestnika

Dragi bralci!

Z Novim letom se »Pomurski«, kot ste običajno imenovali naš pokrajinski tednik, poslavlja od vas. Pa nikar ne mislite, da bo prenehal izhajati. Nasprotno, v prihodnjem letu bo še pestrejši in redno na osmih straneh ter bo prinašal še več zanimivih sestavkov, tudi takih, ki ste jih doslej pogrešali. Deloma se bo spremenil le naslov časopisa in sicer tako, da bomo opustili »Pomurski« in ohranili le »Vestnik«. Prihodnje leto bo torej naš časopis nosil naslov »Vestnik«. Zakaj bomo to storili? S 1. januarjem se nam bodo pridružili tudi bralci v lenarški občini, občinski odbor SZDL v Lenartu pa bo peti ustanovitelj našega časopisa. Doslej so v občini izhajale štirinajstrednevno »Domače novice«, ker pa so bralci želeli, da bi jih časopis obveščal tedensko, a v okviru občine niso zmogli tednika, so se odločili, da se naj časopisa združita. S tem pa bo v bodoče naš časopis obravnaval širšo problematiko, tudi izven Pomurja in zato je upravičeno, da se spremeni tudi naslov.

Prepričani smo, da boste kljub temu ostali še nadalje zvesti svojemu časopisu, ga prebirali, v njem sodelovali, mi se pa bomo potrudili, da vam bo še v večje zadovoljstvo!

UREDNIŠTVO

AVSTRIJA

Neobičajno, dvomljivo in celo nevarno je pisati o tem, kako se bo neka država razvijala v bodočnosti, pa čeprav samo v obdobju enega leta:

navadno delamo novinarji »inventuro«, opisujemo torej preteklost (in če tudi opisujemo sedanost, opisujemo preteklost, kajti kar se je zgodilo pred minuto, je že preteklost);

perokovanje je tudi v politiki in predvsem v politiki najbolj nezanesljiva metoda ugotavljanja resnice;

Ce se kljub temu in s temi omejitvami lotimo poskusa opisati razvojne silnice političnega življenja naše severovzhodne sosede v nastopajočem letu 1966, potem je seveda najboljše, če se ustavimo samo pri predvidljivih dogodkih in v upoštevanjem tega, kar nam je o Avstriji doslej znano, predvidimo, kaj bi se v tej deželi utegnulo spreminiti do prihodnjega Silvestra.

Temeljni politični dogodek prihodnjega leta bodo pregledne parlamentarne volitve 6. marca. Volitve so vedno velik dogodek, toda za Avstrijo so tokrat posebno pomembne in morda usodne. Še nikdar v zgodovini Druge republike ni bila tradicionalna oblika vladavine, koalicija socialistične stranke in (konzervativne) ljudske stranke, v taki »nevarnosti« kot je tokrat.

Res je: koalicijski sistem vladanja ima svoje slabosti. Marsikaj se je degeneriralo, kar je bilo ob svojem nastanku koristno. Prava, učinkovita kritika nekaterih posameznosti politične prakse je v takem sistemu komaj možna. V strahu za »ravnateljstvo« je marsikatero vodilno mesto v državi in gospodarstvu dvojno zasedeno in znano je, da mora v vsakem poddržavljenem podjetju na »rdečega« direktorja paziti »črn« poddirektor, in obratno.

Toda pri vseh pomanjkljivostih tega in takega sistema pa so vendar očitne tudi njegove prednosti in teh ni malo. Posebno za malo Avstrijo, ki je bila med svetovnimi vojnami notranje povsem nestabilna, kjer so se zaradi »klasičnega demokritizma« britanskega kova menjavali vsi režimi, od anarhičnih do klerofašističnih, je izrednega notranjepolitičnega, pa tudi zunanje političnega pomena, da jo vodijo odgovorni politiki obeh nekdanjih sprtih nazorskih in političnih skupin. Če bi katera koli od obeh največjih strank prišla »na oblast« in izrinila drugo iz vladne, bi se takoj obudili spomini na leto 1933 in 1934, ko je divjala v Avstriji pravcata državljanska vojna in je v du-

najskih proletarskih predmetih padlo na stotine delavcev, in začeli bi se isti ali vsaj podobni razkrojevalni procesi v notranjem življenju države. V sedanjem položaju, ko se je Avstrija s podpisom državne pogodbe leta 1955 zavežala in se mednarodno pravno zavezala, da bo »za večne čase« ohranila vojaško nevtralnost, ima notranja stabilnost, dejavno ravnotežje »desnih in levih« političnih sil še dodatno vrednost.

Pravzaprav je večina mislečih ljudi v Avstriji, pa tudi večina vodilnih političnih osebnosti, za nadaljevanje koalicijskega sistema. Toda zaradi posebnega ustroja največje stranke, namreč ljudske stranke (ÖVP) — sestavljena je iz treh »stanovskih« organizacij —, se je konservativnim taboru že dalj časa pojavljajo tendence, da bi koalicijo odpravili in da bi se desničarska stranka uveljavila v Metternichovi palači na dunajskem Ballhausplatzu kot edina vladna sila. S tem bi, pravijo, rešili vrsto predvsem gospodarskih problemov — in res bi jih »rešili«, toda tako, kot delavstvu, sindikalnim organizacijam in socialistični stranki ne bi bilo prav: z repriziranjem po vojni nacionalizirane industrije. Tisti, ki se za to zavzemajo, pravijo »reformisti«; tisti pa, ki jih podpirajo, obvladujejo glavnino avstrijskih finančnih moči. Vzročne zveze so s tem jasne.

Vladna kriza, ki so jo izzvali ob sprejemanju državnega proračuna — leto dni prej kot poteče štiriletna mandatna doba parlamenta je pomenila takojšen razpis novih volitev. Ali ima ljudska stranka kaj več možnosti, kot jih je imela doslej? Vsekakor, kajti v socialistični stranki je letos prišlo do razcepa, bivši notranji minister Franz Olah je ustanovil lastno stranko, ki je po njegovih besedah »desno od leve«, in ta nova grupacija utegne pritegniti določen odstotek volilcev. Po drugi stranki pa je zelo verjetno, da komunistična stranka Avstrije, ki že vrsto let nima lastnega predstavnika v parlamentu, tokrat ne bo nastopila s lastnimi kandidati in torej »podarila« socialistični stranki več kot sto tisoč novih volilcev. Če se upoštevamo, da nacionalistična stranka »svobodnjakov« (FPÖ) razpada in da se večina njenih volilcev seli v tabor ÖVP, dobimo občutek — in ta občutek se zdi večini političnih opazovalcev najbolj realen —, da se 6. mar-

ca preprosto ne more nič bistvenega spremeniti v politični geografiji Avstrije. Ali se res ne more, bomo seveda še videli.

Edino, kar se »novega« še lahko zgodi v Avstriji, bi bil sporazum s skupnim trgov Evropske gospodarske skupnosti; ali ima Avstrija kaj upanja? Upanja ima veliko, toda vprašanje je, ali bo bruseljska centrala EGS pristala na avstrijske pogoje; ti pa so: obdržati zaščitne carine za nekatere industrijske proizvode, na primer za avtomobile, omejiti priliv tujega kapitala in ohraniti pravico svobodnega trgovanja s socialističnimi izdelki. Zaenkrat je položaj tak, da v dveh letih še ni pričakovati kakih bistvenih koncesij iz Bruslja. Medtem pa se lahko zgodi, da EGS sama ne bo več tak evropski »bavbav«, kot je še danes; proces »odpiranja« je tudi v tej organizaciji, kot kaže, nezadržen.

Morda ne bi bilo dveh, če v tem sestavku omenimo tudi izredno ugoden razvoj avstrijsko-jugoslovanskih odnosov in napovedo velik dogodek v tem razvoju: prihodnje leto, verjetno spomladi, bo obiskal Dunaj predsednik naše republike. Titov obisk ne bo zgolj običajna protokolarna formalnost, ki spremlja normalen potek meddržavnih stikov. Pomenil bo potrditev veljavnosti tistih načel, na katerih smo pred leti začeli ustvarjati platformo za medsebojno sodelovanje. To pa so načela miroljubne koeksistence, nevmešavanja v notranje zadeve, dejavnega sožitja držav z različnimi družbenimi sistemi. Ta obisk bo tudi priznanje tistim političnim silam v Avstriji, ki so se osvobodile tradicionalne dileme »poslanstvo v Podonavju« — združitev z nemškimi narodom — in ki vidijo poslanstvo cilj v tem, da kot predstavniki nevtralne države krepijo v srednji Evropi duha prijateljstva in plodnega sodelovanja med narodi.

Slavko Fras

Tromejnik naj bo mesto miroljubnega srečanja in ne kamen spotike

MADŽARSKA

Razvoj neke dežele moremo razumeti le, če ga merimo s preteklostjo, oziroma če ga merimo primerjalno med preteklostjo in sedanostjo. V našem primeru, ko mislimo pregledno obravnavati povojni razvoj prijateljske socialistične Madžarske, potemtakem nikakor ne smemo pozabiti, da je Madžarska pred vojno resnično bila še »dežela treh milijonov beračev«, polfevdalna država z gladujočimi kmeti, s pičo industrijo in veliko brezposelnostjo. Večina prebivalcev nikoli ni posedovala zasebne lastnine in je bila sovravno razpoložena do »zgornjih deset tisočev«. Ni čudno torej, če poziv kardinala Mindszentyja 3. novembra 1956 po restavraciji predvojnega sistema ni našel nobenega odmeva.

Očitno je bilo, da si ogromna večina delovnega prebivalstva Madžarske ni želela in ne želi nazaj predvojnega stanja. Za to stanje med obema svetovnimi vojnami je bilo značilno, da je Madžarska po svoji ekonomski, kulturni in socialni strukturi in razdelitvi narodnega dohodka sodila med najbolj zaostale evropske dežele. Povprečni narodni dohodek na prebivalca je znašal 122 dolarjev, medtem ko je evropsko povprečje bilo 207 dolarjev. Toda še bolj porazen je podatek, če vemo, da je na 81 odstotkov zaposlenih odpadlo komaj 44 odstotkov narodnega dohodka, medtem ko je 0,6 odstotka zemljiških veleposesnikov pobralo kar 20 odstotkov narodnega dohodka.

Toda pomlad leta 1945 je pomenila prebujenje, ustanovitev nove Madžarske in odstranitev balasta starega fevdalno-kapitalističnega sistema. Pod vodstvom KP Madžarske so izvedli agrarno reformo, nacionalizirali banke in podjetja in tako udarili temelje za hitrejši socialistični razvoj.

Zal so leta »kulta osebnosti« povzročila madžarskemu narodu, partiji in državi, prav tako pa tudi vsemu mednarodnemu delavskemu gibanju veliko škodo. Toda po znanih

dogodkih leta 1956 je Madžarska naglo krenila naprej in že zdavnaj pustila za seboj stopnjo razvoja izpred desetih let.

»KDOR NI PROTI NAM, JE Z NAMI!«

Za današnja Madžarsko niso značilni samo visoka stopnja industrializacije, relativno visoko tempo gospodarskega razvoja in resnična kulturna revolucija, ampak tudi politika socialistične enotnosti, katere osnovni cilj je, da bi vse sile dežele združila okrog Madžarske socialistične delavske partije pri izgradnji nove družbe.

V nasprotju z ekskluzivističnim geslom »Kdor ni z nami, je proti nam!« velja danes na Madžarskem novo geslo, ki pravi: »Kdor ni proti nam, ta je z nami!«

Vsi delovni ljudje Madžarske, ki prispevajo svoj delež k izgradnji socializma, imajo v današnji Madžarski ne glede na svoj svetovni nazor možnost aktivnega sodelovanja v političnem življenju dežele, pri upravljanju gospodarstva in kulture, pri izgradnji svojega boljšega sveta.

GOSPODARSKA REFORMA

Pri naglem povojnem gospodarskem razvoju je prišlo seveda tudi do nekaterih neizbežnih neskladnosti. Nekatere izmed njih izvirajo še iz obdobja pred letom 1956. Zategadelj je razumljivo, če je CK Madžarske socialistične delavske partije že konec letošnjega novembra podrobneje razpravljalo o predvideni gospodarski reformi, ki naj bi omogočila Madžarski skladnejši razvoj vsega gospodarstva — učinkovitejše poslovanje v industriji, ekonomičnejše gospodarjenje v kmetijstvu in na drugih področjih, da bi izboljšali življenjsko raven državljanov.

Madžarska je dosegla že takšno stopnjo razvoja, da mora nujno preiti iz ekstenzivnega k intenzivnemu načinu gospodarjenja. Toda doseženi sistem z vsemi centralističnimi lastnostmi in posebnostmi je postal preveč neprimeren, da bi še ustrezal položaju, ko zahtevajo večjo

pobudo podjetij in posameznikov, rentabilnejše poslovanje v celoti, povečanje zunanje trgovine in podobno.

Madžarska socialistična delavska partija je proučila izkušnje, ki so jih dosegle ostale socialistične države pri izgradnji svojih gospodarskih sistemov in jih kot izkušnje tudi upoštevala, vendar sodi, da si Madžarska mora zgraditi lasten in samostojen program reforme, ki bo najbolj ustrezal madžarskim tradicijam, zemljepisnim, gospodarskim in vsem ostalim posebnostim in navadam dežele.

Reforma bo prinesla najbistvenejše spremembe na področju planiranja, v odnosu podjetij in centralnih organov, na področju cen in investicijske politike. Za gospodarski načrt prihodnjega leta je že značilno, da hkrati z večjim številom ukrepov pomeni postopen prehod na nov gospodarski sistem, medtem ko je najbistvenejše ukrepe glede planiranja, cen in statura podjetij, treba pričakovati šele v letih 1967 in 1968. Prihodnje leto je torej leto intenzivnih priprav in tej nagoli je prirejen tudi ves letni gospodarski načrt dežele.

KMALU NA SVIDENJE — BREZ VIZUMOV

Ob tej priložnosti ne moremo mimo tega, da ne bi omenili tudi dobrih in resničnih prijateljskih odnosov med Jugoslavijo in našo severno sosedo, ki se razvijajo zelo uspešno in v obojestransko zadovoljstvo. Jugoslavija in Madžarska, ki se ravna po načelih aktivne in miroljubne koeksistence in po najvišjih ciljih, da bi ohranili mir v svetu, uspešno sodelujeta na številnih področjih. Na ta način izražata skupna ali podobna gledišča glede vseh najvažnejših vprašanj sodobnega sveta.

Številnim sporazumom o sodelovanju obeh sosednih prijateljskih držav o najrazličnejših oblikah sodelovanja sta se kot kakovostno nova stopnja v razvoju dosedanjih odnosov pridružila zdaj še sporazum o uvedbi malega obmejnega prometa — tega je madžarski parlament pred dnevi že ratificiral — in sporazum o ukinitvi viz. Oba sporazuma sta pomembna tudi zaradi tega, ker bosta omogočila prebivalcem obeh sosednih dežel, da se bolje spoznajo med seboj in v še večji meri zbližajo obe deželi.

Ker smo ob prehodu v novo časovno, oziroma koledarsko enoto, izkoriščamo to priložnost in želimo vsem delovnim ljudem socialistične Madžarske srečno, veselo in na novih delovnih uspehih bogato novo leto 1966, za katero brez dvoma že zdaj lahko rečemo: »Na svidenje — brez vizumov!«

Dragan Flisar

JUGOSLAVIJA

Kaj nam prinaša novo leto, kakšno bo naše življenje: težje ali boljše, v čem bo bistvo naših prizadevanj itd. so vprašanja, ki se normalno vsiljujejo vsakemu državljanu ob tem, ko govorimo o dosedanjih uspehih, o še nerešenih problemih in tudi takrat, ko si vsak izmed nas sestavlja nekak svoj osebni plan za prihodnje leto, ki pa je seveda tesno povezan s prizadevanji celotne družbene skupnosti.

Poskusimo torej odgovoriti vsaj na nekatera vprašanja in to z občutkom, da bomo iz celotnega sklopa izluščili le nekaj najpomembnejših ugotovitev ter na tej osnovi tudi dali nekaj napovedi.

Že po zunanjem videzu predstavlja začetek novega leta tako mikavno točko, okrog katere se sučejo naši pogovori. Dobili bomo namreč nove dinarje. Ali bodo ti dinarji več vredni kot sedanji (ne le zaradi nominalne primerjave) in ali bodo tudi v svetu več pomenili, se pogosto sprašujemo. Odgovor na to vprašanje je možno dati le, če upoštevamo ves naš gospodarski razvoj po uveljavitvi reforme in predvidenih za prihodnje leto. Sedaj, ko delamo zaključek za letošnje leto, nam ne morejo

uiti nekateri pokazatelji. Predvsem je potrebno omeniti, da letošnje leto zaključujemo brez primanjkljaja v plačilni bilanci, kar pomeni, da smo izvozili toliko kakor uvozili. To je izreden uspeh, ki pa med drugim kaže, da gre v našem gospodarstvu in pa tudi v našem vključevanju v mednarodni trg res na boljše. Toda to mora biti šele začetek in prihodnje leto bo potrebno doseči še več.

Nadaljevati tako pot pa na drugi strani pomeni, da moramo še skrbneje gospodariti, odveč bi bilo ponavljati ugotovitve o težavah, v katere je zašlo naše gospodarstvo in zaradi katerih je postala reforma tudi nujna, pač pa bi bilo pomembnejše opozoriti, da smo šele sredi izvajanja reforme in

da še vsega nismo uresničili. Čaka nas še mnogo problemov, ki jih bo potrebno hitreje reševati, vendar ne z načelnimi razpravami, temveč s konkretnim delom, razgovori o tem, kar lahko izboljšamo v vsaki naši delovni organizaciji. Prav pri tem smo pa še počasni in se takrat, ko zadenemo na težave, lotimo razprav o celotnem našem gospodarskem sistemu, namesto, da bi pogledali, kako te težave v možnostih, ki jih daje sistem, lahko odpravimo.

Ce se bomo torej bolj poglabili v svoje gospodarjenje, se bomo tudi laže vključevali v mednarodni trg. Ob tem bo potrebno delati na vzpostavitvi takšnega deviznega režima, s katerim dinar ne bo le dinar, temveč bo vsakomur, ki razpolaga z dinarjem, omogočeno tudi, da razpolaga z devizami. To pa po drugi strani pomeni, da bo tudi naš dinar spoštovan in priznan kakor so sedaj devize in da bo tudi imel večjo veljavo, toda pod pogojem, da bomo naša reformna prizadevanja še dosledneje izvajali.

Pa življenjski standard? Ali bo rasel ali padal? Nobena skrivnost ni, da se je po uveljavitvi reforme znižal, saj so bili realni dohodki zaposlenih v avgustu, torej neposredno po uveljavljanju reforme, za 9 odstotkov manjši kot lani v istem mesecu, toda v septembru le še za 5 odstotkov in oktobra za 4, za prihodnje leto pa se predvideva, da bodo za 6 odstotkov večji. Ti podatki torej kažejo, da se bo družbeni standard nadalje izboljševal, vendar pa za razliko od prej, na stvarnih osnovah, torej v skladu z možnostmi, zato pa morda ne tako skokovito, kot prej, temveč počasneje, vendar pa bolj trdno.

Med dogodki, ki bodo vsaj v prvi tretjini leta privlačevali našo pozornost, je potrebno omeniti zlasti prvo reelekcijo direktorjev, ki so že osem ali več let na tem položaju v delovni organizaciji. Pravzaprav je to tudi sestavni del gospodarske reforme. Reelekcija bo namreč omogočila, da bodo po normalni poti prihajali na vodilne položaje v delovnih organizacijah najsposobnejši ljud-

je, ki bodo s svojimi prizadevanji in kvalitetami zagotavljali delovni organizaciji zdrav razvoj. Hkrati pa je to začetek reelekcije vseh vodilnih kadrov v delovni organizaciji.

V prihodnjem letu tudi Socialistična zveza delovnih ljudi na zveznem in republiških kongresih kot najmožnejša politična organizacija pretresla svoje dosedanje delovanje in proučila svoje mesto v nadaljnjem celotnem družbenem razvoju. Vsekakor upravičeno pričakujemo, da bodo ti kongresi prinesli v delovanje organizacije nov polet in okrepili njeno delovanje, zato je že sedaj koncem leta bilo v občinskih in tudi krajevnih organizacijah govora o vprašanjih, ki bi jih naj obravnavali kongresi, pred zveznim kongresom pa bo organizirana o osrednjih vprašanjih še široka javna razprava.

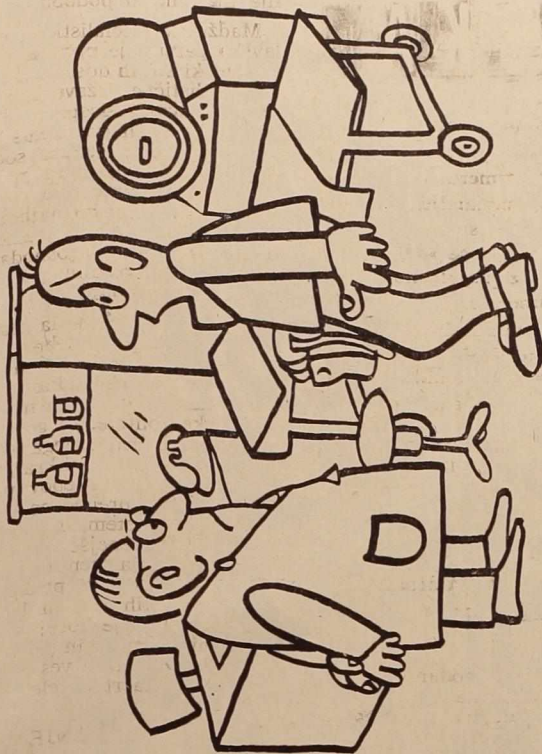
Ob tem, ko govorimo o vprašanjih notranjepolitičnega pomena, pa ni mogoče tudi mimo nekaterih dogodkov v odnosih z našimi sosednjimi državami. Letos smo bili priče tudi zunanjim znakom izrednega izboljševanja odnosov s sosednjimi državami. Ti odnosi po-

stajajo res prav sosedski. Prav prejšnji teden je bil uveljavljen sporazum med Avstrijo in Jugoslavijo o ukinitvi vizumov za potovanje državljanov ene države v drugo. Podoben sporazum bo uveljavljen v začetku prihodnjega leta tudi z Madžarsko, medtem ko je v teh dneh že začel veljati sporazum z Madžarsko o maloobremnem prometu, ki smo ga predvsem prebivalci v teh mejnih predelih že dolgo čakali, v pravi pa je še sporazum o ukinitvi vizumov med Italijo in Jugoslavijo, o čemer je že bilo doseženo načelno soglasje. To so vsekakor pomembni dogodki, ki kažejo na to, da ima naša država več dobrih prijateljev, s katerimi sodeluje na prijateljski način z upoštevanjem medsebojnega spoštovanja.

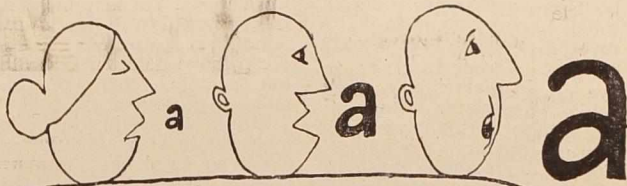
V prihodnje leto ob vsem tem lahko vstopamo z določenim optimizmom, vendar ne s prevelikim, temveč zmernim, stvarnim, z zavestjo, da nas čaka mnogo dela, da bodo tudi težave, vendar ne take, da jih ne bi mogli premagati, ampak jih bomo celo morali premagati, ker bo to v dobro nas vseh.

Stefan Balažič

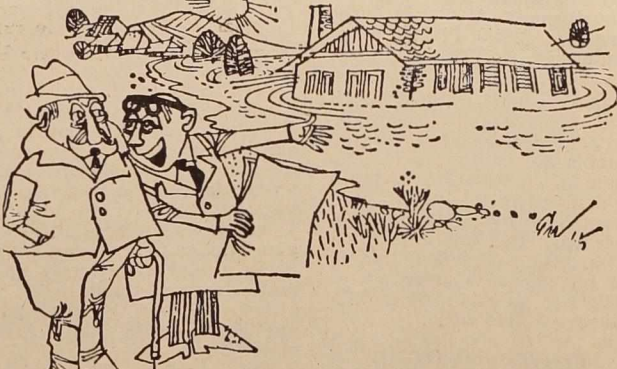
SMEH TREH SOSEDOV

— No, kaj pa vam je tovariš? —
— Notranjih rezerv ne morem ustaviti,
gospod doktor! — (Slovenci)

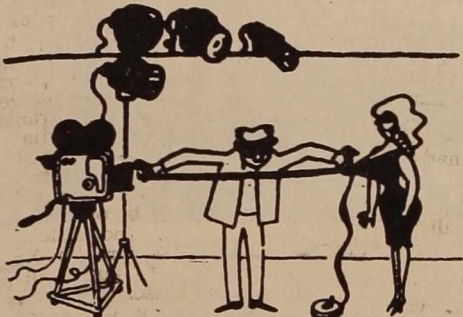
Obrekovanje (Slovenci, Avstrijci, Madžari)

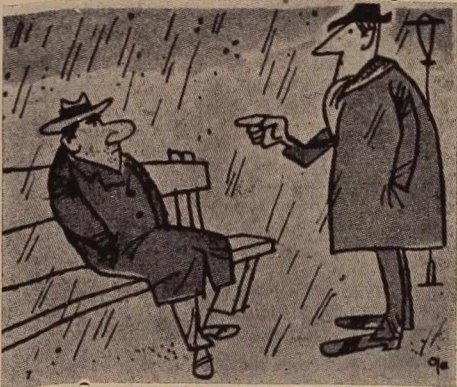
Nečemu bo pa le služilo...
— Če ne bo odgovarjala stav-
ba za hlev, ker jo stalno zaliva voda, pa jo čisto mirno
lahko uporabijo za račjo far-
mo. (Madžari in Slovenci)

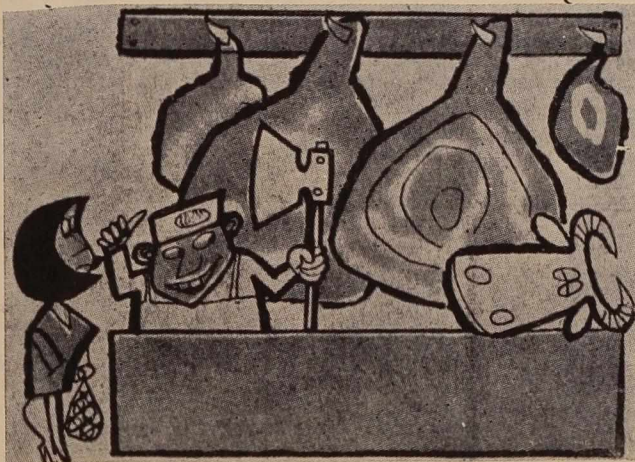
Igrajmo se odrasle!... — Ti boš pa referent za pomanj-
kanje sestavnih delov. Ne boj se, nič se ti ne bo zgodilo!
(Madžari in Slovenci)

Posnetek (Slovenci, Madžari
in Avstrijci)

Rešitev — Zakaj pa sedite tu-
kaj na dežju? — Ko pa mi
doma nateka streha! — (Slo-
venci, Madžari in Avstrijci)

Zvit prodajalec — Prosim, ki logram teletine! — Ali je lah-
ko nekaj let starejša? — (Madžari in Slovenci)

Tote sem vam nabavil iz Italije, fantje. Med
vsemi kmetijskimi stroji je še najmanj carine
na glasbene skrinje, pa vam vsaj dolgčas ne
bo pri delu! (Slovenci)

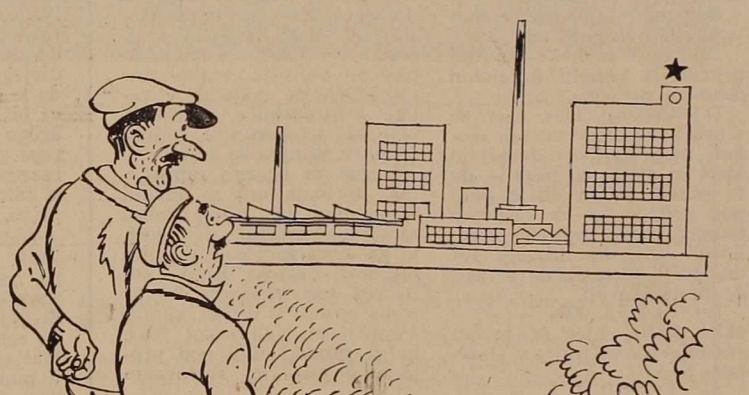
(Slovenci)

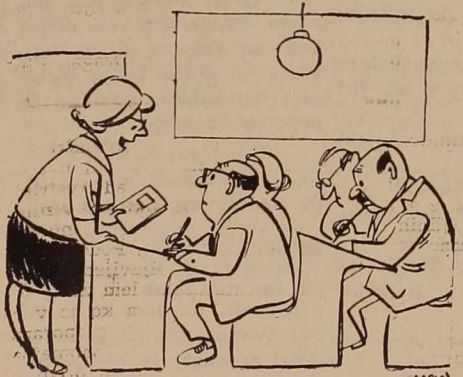
Upravičeno vprašanje — Ka-
teri letnik pa je? (Madžari)

Na pregledu — Vi ste doslej
vedno simulirali, sedaj pa
lahko z veseljem ugotavljam,
da ste záres bolni. (Madžari
in Slovenci ali pa obratno)

Vidiš Jaka, tale tovarna je naš največičastnejši nagrobni
spomenik. Tukaj so pokopane težke milijarde! (Slovenci)

Večerna šola — Gospod di-
rektor, kaj pa želite postati?
(Madžari in Slovenci)

Ljubiteljica psov na sprehodu
(Avstrijci)

— Ne bi lahko dobil druge
celice? —
— Zakaj? —
— Tale mi je bil šef v pi-
sarni! —

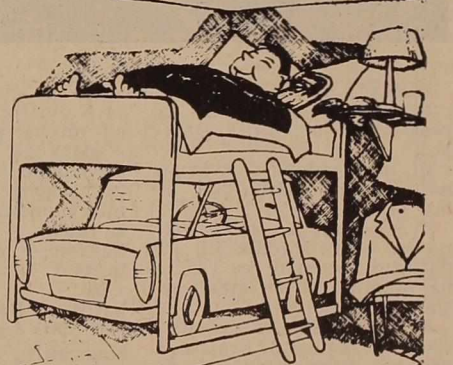
— Čudno neperspektivna je ta naša kadrovska politika.
Prej smo ljudi štipendirali, da smo jih dobili, zdaj jih pa od-
pošiljamo. —
— Vidiš, v tem je ravno naša perspektivnost. Kje bi pa
zdaj mogli odkriti take rezerve, če si jih ne bi prej ustvarili.

FİČO

Voznik rekorda, vozeč za
fičom vidi, da vozilce pred
njim vsakih 15 ali 20 metrov
poskakuje. Pritisne na plin in
ko vozi vstric fička vpraša:
— Hej, vi, ali ima vaš avto
kakšno napako? —
— Ne — odgovori voznik
fička, — samo kolca se mi!

TEORIJA

— Prosim te, povej mi kaj
je to Einsteinova teorija? —
— Pogled, vzemimo recimo
opeko. Če hočeš z njo zgradi-
ti hišo, je ena opeka vseka-
kor premalo. Če ti pa pade
na glavo, je preveč! —

Sodobna kombinacija (Slo-
venci in Madžari)

OB TREH ZJUTRAJ

— Opro... Oprostite! —
pravi prvi. — Hotel sem samo
priti skozi med vama dvema.
— Ali ne vidite, gospodje,
da sem sam! — odvrne drugi.

ŠPORTNA

Sportniku meri zdravnik
vročino. — Devetintrideset
tri, — pravi. — In koliko je
svetovni rekord? — vpraša
športnik.

KARIKATURE IZBRALA:
GUSTI LUTHAR IN JUŠ MAKOVEC

CLOVEKA NI NIKJER

Vedel sem, da je to »super moderna« tovarna. Vem tudi, kako taka super moderna tovarna izgleda. Konec koncev sem jih videl nekaj takih po svetu.

Ko sem se tedaj ustavil pred njo, pred tem nenavadnim objektom, ki so ga otvorili šele pred tremi leti, sem si moral vendarle priznati, da stojim pred nečim povsem neznanim. Se pravi, lahko sem si zamišljal, čemu tiste visoke, vitke jeklene »kolone«, ki jih tako pogosto srečujemo v tovarnah, ki imajo opravka z zemeljskimi olji in plini, lahko sem si zamišljal, da se po tisti džunglji cevi najrazličnejših premerov in oblik pretakajo plini ali tekočine, vendar pa tako »znajne« ni nič, dokler ne veš, čemu vse to služi in kako to funkcionira.

Na prvi pogled je res vse ali tako zagonetno ali pa tako »enostavno«. Zagonetno, ker nisi strokovnjak in v stvari nisi posvečen; enostavno pa, ker se ti tako pač zdi, ko vidiš, da vsa ta pošast kar sama dela, kar sama piska in hrumi, sopiha in razbija, ne da bi videl okrog nje enega samega človeka.

Kakor da so tisti monterji, ki jih je poslala italijanska tvrdka skupno s svojimi stroji, postavili vse to, jekleno ogrodje, ga spustili v pogon tam sredi tistih petišovskih gozdičev, potem pa brezskrbno odšli. Le tu pa tam se pojavljajo kak človek v delavski obleki, toda zdi se, da še ta ne dela v tej čudni tovarni, ampak da je zaposlen nekje drugje in ga je zdaj le pot zanesla tód mimo.

NEKOČ JE VNDARLE BIL CLOVEK PRI TEM

Da, nekdo je moral vse to zgraditi.

To kompresorsko dvorano, ki so nanjo neposredno navezane tiste štiri »sekcije« — štiri jeklene in betonske postaje na poti, ki jo mora opraviti metan, če se hoče spremeniti v metanol.

To tanko, čisto tanko cev — nekdo jo je moral napeljati, pa čeprav prihaja kar tako od nekega iz grmovja, se potegne potem pod ograjo iz bodeče žice v tovarniški prostor in se nato napoti naravnost k »sekciji 100«.

Tiste ogromne črne cilindre, ki z njih kakor velike oči strmijo manometri — nekdo je moral postaviti tudi to.

In nekdo je moral vsemu temu dati svojega duha.

Tej tenki cevi, ki po njej priteka iz zemeljskih globin osnovna surovina, metan.

Tej »sekciji 100«, kjer se v pravi mešalnici cevi in »kolon« meša ogljikov dvokis in kisik in metan in para — da bi potem vsi ti štirje plini pod pritiski in ob različnih temperaturnih vplivih učinkovali drug na drugega ter omogočili metanu, da se začne preoblikovati.

Tej »sekciji 200« — »cracking peč« kjer se metan »razbije«, »razkroji« v sintetični plin.

Tej »sekciji 300«, kjer se že ustvarja surovi metanol.

Tej »sekciji 400«, kjer se enako skrivnostno, kot na drugih koncih te tovarne, loči čisti metanol od svoje primesi — visokih alkoholov, enega izmed stranskih produktov tovarne.

Da, nekdo je moral dati duha vsemu temu, — tudi tej cevi, tu na koncu dolgega, zapletenega procesa, enako tanki kot je tanka tista na drugi strani, kjer priteka metan. Tam surovina — tu pa končni produkt: metanol.

Odvijem pipico ob enem izmed ogromnih »predložkov« — jeklenih hranilnikov, kjer se vanje iz dneva v dan steka na tone metanola. Iz nje zašumi brezbarvna tekočina in v nosnice mi udari prijeten duh. Ujamem nekaj tekočine v prgišče. Komaj se mi sčedi med prsti, že je tudi izhlapela.

In ko sem se zagledal v prazno dlan, sem si spet ponovil, da je nekdo vendarle bil človek za vsem tem, kar zdaj na videz tako samostojno kroži po teh ceveh in prostorih.

CLOVEK JE TUDI ZDAJ TU

Eden izmed njih je Jože Gornjec, tehnik in obratovodja tovarne. Eden izmed 42 ljudi, ki zdaj delajo v tej čudni, v tej popolnoma avtomatizirani predelovalnici metana. Vodi me naokoli, mi razlaga in me nazadnje preda vodji izmene, Valentu Baratu.

In ko stopim v veliko kompresorsko dvorano, me sprejme zopet le trušč motorjev, ki skrbje za vse te različne pritisk, potrebne tej ali oni izmed štirih »sekcij«. Povsod samo stroji, povsod samo trušč, in ko skoraj že spet podvomim, da bom videl človeka — ga že odkrijem, odkrijem jih kar več.

V dolgi komandni kabini so razvrščeni vzdolž komandne plošče. Vsak stoji pred svojo množico trepetajočih kazalcev in topo bolščočih signalnih lučk. Torej — človek je vendarle tu! Vsa ta tovarna, pa naj je še tako avtomatizirana, kljub vsej domišljavosti tehničnih odlik ne more ostati sama. Ta izmena kvalificiranih delavcev bedi nad vsem njenim utripom. Čez osem ur bo prišla druga izmena. Nato tretja. In vse izmene stoji pred to komandno ploščo, kjer se od merilca do merilca shematično razpredajo različne črte in ponazarjajo pot metana do metanola. Izmena za izmeno, dan za dnem, mesec za mesecem, stoji in bedi, bedi in stoji pred to zeleno komandno ploščo, zapisuje vsako uro najrazličnejše podatke v velike razpredelnice, preverja pritisk, temperaturo, količino plina in njihovo sestavo.

Izmena za izmeno zapisuje, tono za tono, tone za tonami — metanola in z njim, drobce za drob, odplačuje tisti dolg, ki ga mora za stroje v tujni plačevati tovarna. Koliko sto tisočev ton metanola bo še treba poslati v tujino, kam v Avstrijo in Italijo kot zdaj, in ga prodati tudi pod proizvodno ceno na svetovnem

tržišču, da se tovarna amortizira? Kdaj bo lahko ostalo vse le kot čisti dohodek, kdaj bo lahko ostalo vse v deželi, toliko bolj, ko pa je to edina tovarna te vrste, katero ima?

Poleg tovarne sta zrasla že dva nova objekta, ki tudi že delno obratujeta. V prvem proizvajajo formalin, v drugem umetne smole, in oba živita od — metanola. Da, tako odkrijemo, da je metanol, ki ga dobimo kot finalni produkt iz surovine, vendarle tudi sam še surovina. Surovine pa na svetovnih tržiščih ne prinašajo velikih zaslužkov. Končni produkti — kot recimo formalin ali smole — od tega bo živila petrokemična industrija v okviru »Naft« v Lendavi.

Samo z metanolom 700-članski kolektiv »Naft« ne bo prišel daleč. Samo zaradi metanola se tistim trem izmenam ne bi izplačalo iz dneva v dan, iz leta v leto statj pred komandno ploščo in stalno opazovati tisočera očesa na njih. Samo zaradi metanola bi bila človeška žrtev prevelika. Gre pa za to, da bi bilo človeku vedno lažje.

CLOVEK BO OSTAL

Ostal bo, če bo ustvarjal in ustvarjal naprej. Kako avtomatizirana je tovarna v Petišovcih, skoraj da ni potreben niti en sam človek pri njenem teku, in vendar to ne pomeni, da ni treba spet novih naporov.

Tudi Valent Barat pozna napore, pa čeprav zdaj take rekoč osem ur samo stoji, kakor vsi drugi člani njegove izmene. Pozna napore, ki so povezani tudi s tem »lahkim« delovnim mestom, pa čeprav je zdaj bolje kot pa takrat,

ko je celih 16 ur delal v rudnikih Murskega Središča. To so zdaj napori posebne vrste. Treba je zgolj stati ali sedeti ter zgolj bedeti nad aparaturami. Nič drugega. V dvorani za stekleno steno brnijo kompresorji. Na komandni plošči kdaj pa kdaj pomežikne kaka lučka. Tu pa tam odide kateri izmed njih na kratek obhod po »sekcijah«. To je vse njihovo delo. In kljub temu pravijo, da je ob komandni plošči:

»To ni televizija, da bi lepo sedel in si krajšal čas.«

Vsi so že dolga leta pri »Nafti«. Dolga leta so delali s stroji, so se gibali po zemlji, delali na svežem zraku, doživljali iz dneva v dan, kako takorekoč pred njihovimi očmi padajo sadovi njihovega dela. Zdaj pa znenada drugače. Zdaj je tu ta tovarna, ta dela sama zase, ne da bi človek moral sploh kje kaj potipati.

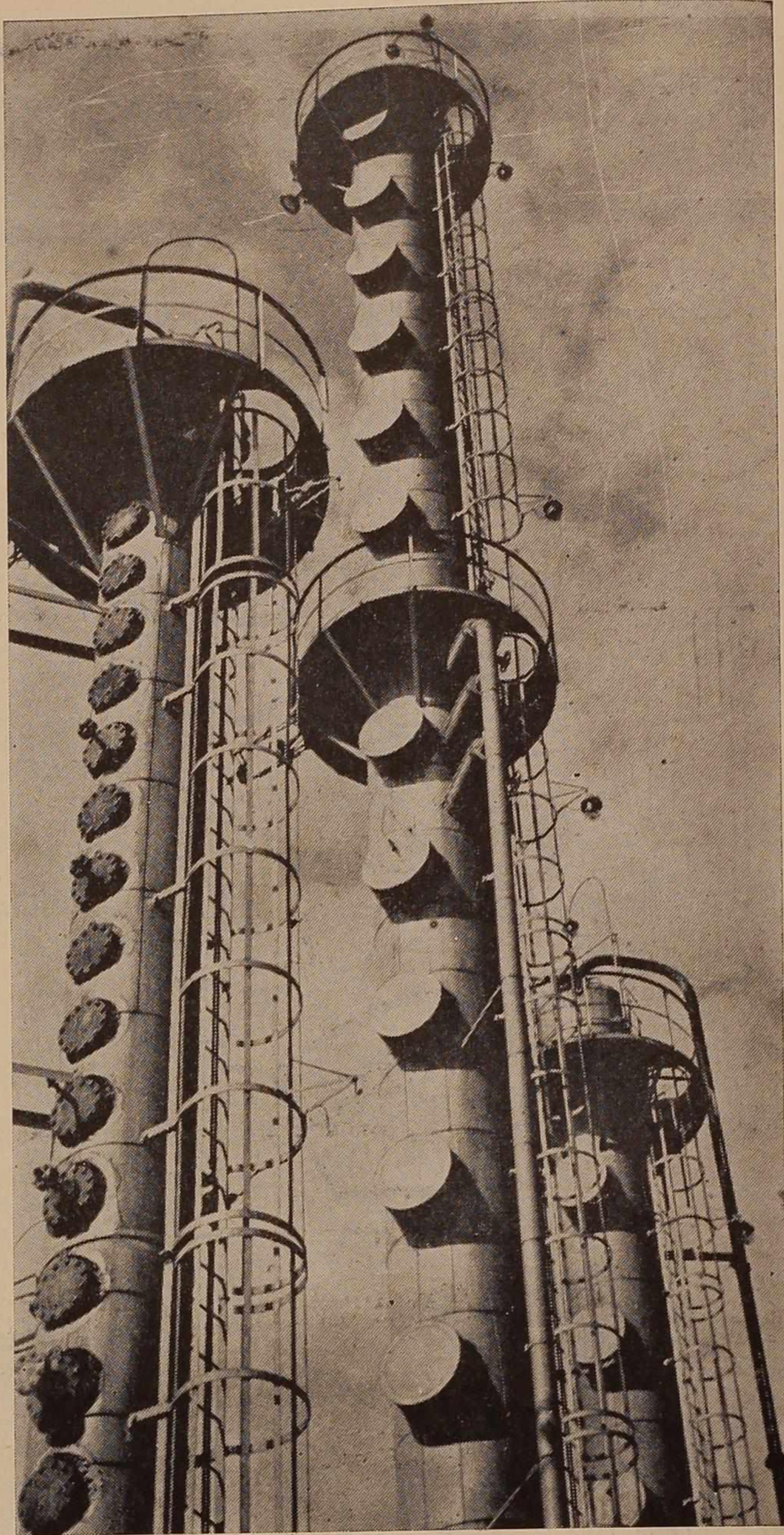
Peter Štrk je bil prej ključavničar. Zelezo, orodje, stroji — to je nenehno potovalo skozi njegove roke. Zdaj pa osem ur na dan nič drugega, kakor da opazuje migetajoče kazalce. Včasih vzame bireto, jo napolni s kisikom ali drugim plinom in na enostaven način preiskusi njegovo sestavo. Nato spet sede in dela s tem — da sedi. Pa kljub temu pravi, da je bilo nekoč prijetneje.

»Takrat včasih sploh nisem vedel, kako je minil delovni čas, Marsikdaj sem ostal še delj.«

Zdaj pa ne more dočakati niti tega, da mine tistih njegovih osem ur, kaj šele, da bi se kdaj »zmotil« in ostal.

Ti razgovori za predprazničnih dni v »super moderni« tovarni! Olajšujemo si življenje z vsemi mogočnimi iznajdbami, toda življenje kar naprej in naprej noče postati en sam praznik.

Drago Grah

PETER SKUHALA:

Juj, tota pač, tota!

(Namreč: prleška popevka)

— Čuješ, Martin, zaka pa nisi v četrtek prišlo, kak si mi v nedelo obečo? Znoš, da smo se le tak dobro meli, pa tak smo bli dobre vole, ka ti je slobodno žol!

Naša je spekla tistega belega kokota, pa zelje kcoj skuhala. Kak ba dober! Jablanova pa nam je poslala pitovnega zovca, ki še zaj živi, da nan je Jugov Tunč poslo divjega. Da bi to zno, bi vendar le prišlo, ti, ki tak rad zovca ješ. Pa ve gaj' tak tudi nič drugo ne ostalo kak falaček repe. To je Jablanovo tak razveselilo, kaj' rekla: »Vište, s pitovnega zovca le dosti pride, pa kak je le un dober!«

Tudi s tünke smo potegnili jezik, pa nekaj klobas, kcoj pa nan je skuhala zabelene žgojinke, pa ocirkovo repo. Štrikli pa gibajnce so dišali po celoj vesi, ribe, kaj jih je Matjaš v Müri nalovjo, so se v pundvi glasno prazile, na vsezadnjo še nan naša Polonka sprazila cvrtje, veš takšno, ka je samo trepetalo na taleri, pa le mastno je bilo. U na pač to zastopi.

No ja, če pa človek že kaj je, pa tudi žeden grot. Pri ten smo si pomagali s stari noj z Debelega vrha, pa z letošnjim tan s Hrvatovščaka. Uh, da je letošnji sladke pa močen! Pa kaj ne bi, s tak visokega vrha, pa sam pesek, pa takšna lega! Toti nas je spravjo v tak dobro volo, ka smo začeli popevati. Veš tisto smo popevali »Ne znam kaj od veselja« pa od »Buhe no tico!

— Čuješ, Martin, zaka pa nisi v četrtek prišlo, kak si mi v nedelo obečo? Znoš, da smo se le tak dobro meli, pa tak smo bli dobre vole, ka ti je slobodno žol!

Šteli so me mati, skrita za voglon, s šibicoj nazgati, gda je prišlo bon. Ja pa sen se strašjo, vujšo ha ha ha njihov Peter Skuhala so se tak smijali, ka je vse pokalo.

— Da se van tota tak dopadne, te pa še ali toto poslušaj, ki se pravi »V ogledi«, reče Tunek.

— Le, le, Tunek, le zapoj nan jo, ti, ki maš tak lepo grlo!

— Te pa ali naj bo! Fašenk že bliži gre, treba mi je žené, šla ma, paj' v ogledi. Kere me mošje tri srebrnih tolarov, k tistoj ma šla. Če bode rdeča kak v žiti cveteči mak, lepa kak rožica, pisana trütrica, te ma k njoj v ogledi v sredo, paj, šla. Itd.

— Poslušajte še zadnjo kitico!

Prišla sta v ogledi. Kumaj Balaš zguči, že dva je Barbara z bernicoj pokala. Kumaj da vujša sta bita dumu.

— Juju, tota pač, tota! Ja, Tunek, ge pa si doba toto

prügi drükati. Če te tiho, te še van jih lahko več zapojen.

— Le, le, Tunek!

— Dobro. Te pa van bon tisto, kak so baroni čubo napravili.

So žive kokoši mesa en kos jemi prišli notri pod nos, kakša blaj' prle, paj, takša je čuba zaj, samo ka perje rase iz nje.

— Sentej deno, ka še toga nesmo čüli, reče Mikloš. — Znoš, Tunek, meni se eno takšno knjigo prinesi! Kelko pa vala?

— Eh, ve so van ne drage. Zvezane valajo eno krono pa deset bečov, nevezane pa samo šeaset bečov, po pošti deset bečov več.

— To maš teh petnopedeset krajcarov, pa mi je ali prinesi.

— Meni tüdi, da so le tak vesele.

— Tebi tüdi, Micika?

— Jah, samo ka zaj neman nič penez s seboj.

— Nič ne škodi, Micika, ve lahko te daš, dere ti prinesen.

— Te pa še meni, meni tudi, pa še meni ali.

— Pomalen, pomalen, ka si vaše imena zapišen. Skoda bi bilo, če bi kerega pozaba. Tebi, Drenov Matjažek ali ne? Zvezane?

— Jah, takše deno držijo. — Cvrkova Magdica, tebi veka vüpa zabodnoti?

tüdi? — Le, le, Tunek.

— Nežika, tebi tüdi, ki tak ži, dere koleso.

lepo poješ? Tebi, Tunika, pa nje tak lepo navda.

— Le vse si gor zapiši, reci — Tote popovke se van do-bijo v Lotmerki pri gospodi Petri Skühali, ki so je sami vküp zložili, pa dali v Mar-

gre, gda mo kolinili, na gostüvanje pozavali, pa po gostüvanjih hodili. Le sme se, Tunčika, ve mo k tebi najprle prišli, pa mo ti zapopevali »Če bode rdeča kak v žiti cveteči mak«, dale pa še je ne ven. Pri mojdunaj, pa bon se celo na pamet navča, boš že vidla, Tunčika!

— Tak ali, zaj sen vas vse zapisa, pa van tudi poven, ka van nede žo. Temi pa se le čüdin, ka še je dozday neste čüli, paso že v Rimi, na Ru-sovskem in v Ameriki. Celo ministerstvo jih je sprijelo v zbirko narodnih pesmi. Ne še dugo, bilo je 26. oktobra, je Franc Rozman iz Amerike pisal, ka vsaki den, prle kak gre spat, eno toto popevko prešje, tak se jemi pre dopad-nejo. Stampet, v katerega un hodi spat, stoji v Hamiltonu 1448 Cleveland.

— Vidiš, Martin, kak blo lüšno. Škoda, ka nesi prišo! Takšega godovna si nemo tak včasi več slüžili. Lahko bi bi-jo z nami dobre vole, pa še popevke bi dobjo.

— Škoda, zaj mi je že resen žo, pa pač nesen moga priti, da smo ravno tisti den klali. — Ve pa ti ne držiš, dere kolete, ka ne bi mogo priti? — Ne, ja ne, Boštjanov Mi-hal ma toti cejak, un hodi k nan lovit, un tudi drži. Če paj' svinče večo, pa jemi što drugi pomaga, ja pač nesen na milo.

— Kaj? Mihal pri vas drži, dere kolete? Ne bodi, no! Ve pa ne kolete Mihal?

— Pa si nor, što pa bi člo-

— Ce pa praviš, ka pri vas un drži. Pri nas pa svinče dr-

— No, no, toto boš si pa za tak ali tak, ki se ti sekunta-jüžino shronjo. Popevke pa bon meja prle kak vi vsi.

— Dobro, dobro, Martin, le — No, no, toto boš si pa za tak ali tak, ki se ti sekunta-jüžino shronjo. Popevke pa bon meja prle kak vi vsi.

Peter Skuhala, ki je preživljal svoj pokoj v Ljutomeru, nam je napisal tudi šaljiv sestavek, kako so nekoč na nekem godovnem prodajali njegove popevke. To je bilo pred kakimi 50—60 leti, takrat, koso bile še krone, krajcari in beči.

PREKMURSKI HUMOR

DOMACI DOKTOR

Či te gláva bolij, nesmiš na cvek stopiti, ár de ti krv tek-la.

Či más reumo v kolenaj, nesmiš preveč dosta piti, ár boš pijan.

Či más vročijno, moreš ok-no pa dveri gorodprejti, pa durhcu napraviti, ka vročij-na voodijde, ti pa lejko gor-staneš (či moreš).

Či si vrezješ pálec na lejvoj rouki, je najbókše vrástvo 2 mejseca stára pávučina. Či toga nega, je tüdi jód dober. Ce te kaj v želoudci ščijple, ga ščipni nazáj, ár kak krona stóvejnja nesmiš dopústiti, ka bi te kaj ščijpalo, ti se pa nebj obráno.

Či si prelajeni, pa se ščés vózašvicitaj, moreš na dávnici čék misliti.

DÜPLINOV SLOVAR

Vidli smo, ka ništerni lüd-je, ne razmijo dobro rečij, štere smo od drüjij národov prejkžéli, pa záto idejo ni-

šterni v apoteko pa prosijo za 5 dinarof rinocerušov olj ali veronál prouti bolečijnan v glávi, ka se takšne stvári vu bodouče ne bi več zgoudi-le, začnemo z našov denéš-njov numerov razkládati tak-še rejči:

Telefon — tele z bogše iže; telegraf — tele z ešče bogše iže;

bacili — Bácova kčér, lejko je tüdi sestra;

konpozicija — Kohnov polo-žáj;

konparacija — ižna preiskáva pri Kohni;

endogeza — z Artnerom je fertig (nede več župán);

karteč — samo bejži (rici-nuš);

Bikonkaven — ta rejč se več ne núca ár gnes niti ništer-ni lüdjé nemájo káve, nej pa 'ka bi dáli kávo bikon;

anatema — edna kmica analiza — Ana pa Liza kapuca — ka puca?

baraka — ka je Bara?

PRLESKI HUMOR

vüši« pa od »Vina pa vode« knjigo, ga širom po hiži vsi pa še več takšnih. Za paj' naednok pitajo. — Küpa sen si jo. — Ge pa se to dobi? Ja še nesem čüno od je, je tudi ne, pa ja še ne, se čüje po hiži. — Tote popovke se van do-bijo v Lotmerki pri gospodi Petri Skühali, ki so je sami vküp zložili, pa dali v Mar-

Razmislimo še tudi o tem ne le zaradi formalizma

V referatu na občinski konferenci SZDL v Gornji Radgoni je bilo med drugim rečeno: »Glavna značilnost naše demokracije je njena neposrednost, v kateri državljani direktno prihaja do izraza. Njemu je zato treba tudi omogočiti, da čim aktivneje sodeluje pri praktičnem urejanju vseh družbenih problemov,« in na drugem mestu v referatu: »Sestankov se ljudje iz različnih vzrokov ne udeležujejo, ker je sestanek pogosto na »visoki ravni«, beseda se suče okrog visokih načel, medtem ko se udeleženci neredko zamenjujejo odkriti, kako neki se v njih zrcalijo njihovi preprosti, vsakdanji problemi.«

Torej ugotovitve in nič več. Vendar ugotovitve, ki v mnogih primerih drže in ki prav zaradi tega zahtevajo, da o njih razmišljamo. Rekel bi, da se tudi v njih skriva ena od mnogih nasprotij sedanjosti, vendar je to nasprotje tako obsežno, splošno, a hkrati individualno (ker nanj pač vsak gleda s svojimi očmi), da o njem ne bomo mogli razpravljati, da ga ne bomo mogli spoznati v vsej globini in širini in naenkrat, ampak ga bomo morali spoznavati postopoma, po delih, vzrokih in posledicah, ki ga sestavljajo.

Danes naj mi bo dovoljeno opozoriti na del tega nasprotja in to na del, ki ga občani najčesteje izražajo z besedami: »Hoteli bi vedeti, kaj dela občinska skupščina (često-krat »vrh« v občini), radi bi sodelovali pri sprejemanju odlokov, hočemo razpravljati o priporočilih, ki jih sprejemajo občinske skupščine, hočemo take zbere volivcev, na katerih ne bomo poslušali, ampak bomo ustvarjali.« Gre torej za odnos med delom skupščine kot obliko samouprave in oblasti ter med občani; postavlja se vprašanje, kaj storiti, da bomo občani res soodločali skupaj z občinsko skupščino?

To vprašanje si na tak ali drugačen način postavlja velika večina občanov, pa tudi občinske skupščine in družbeno-politične organizacije do njega niso ravnodušne.

Kadar razmišljamo o tem, kakšne odnose in kakšne komunikacije bi uveljavili med seboj, da bi čimprej dosegli tako delovanje samoupravnih organov, družbeno-političnih organizacij in drugih institucij, ki bi res v praksi uveljavljali načela socialistične demokracije (ki ni in predvsem ne more biti zgolj deklarativna) za ljudi in med njimi, kaže predvsem paziti na to, da ti odnosi niso formalistični (zaradi zunanjega videza, zaradi forme, zaradi tega, da se izpolnijo določila statuta), da ljudi ne informiramo samo zaradi formalnosti (»ker pač mora biti«).

Takega škodljivega, nepotrebnega formalizma je med nami še mnogo. Zvrhana mera je v pojmovanjih, da n. pr. o združitvi odloča upravni odbor in da je zaradi tega dovolj, če o tej zadevi obvestimo le člane upravnega odbora, prisoten je pri sklepanju pogodb za kooperacijo, kjer so določila in obvezno-

sti njegov najtipičnejši predstavnik, vrnil se je v naš odnos do odlokov občinskih skupščin in še in še.

Velika večina očitkov, osebnih razočaranj, miselnih strupov in nerazumevanj gre na račun tega in takega formalizma. Rekel bi, da se je močno vrnil v naše vsakodnevno življenje in če se vprašamo, zakaj tako, si moramo odgovoriti, da zaradi tega, ker se njegove nevarnosti in prisotnosti vedno znova in znova ne zavedamo in pa zaradi tega, ker med ljudmi nismo uspeli organizirati takega političnega dela, take aktivnosti, da bi oni sami in sproti nanj opozarjali in ga v našem delu dokazovali.

To trditev želim dokazati z delom občinskih skupščin. Ne bi bili objektivni, če bi trdili, da občinske skupščine v preteklosti niso mnogo storile, da bi svoje delo kvalitetno izboljšale, saj opažamo, da postaja to delo vsak dan bolj javno, dosledno, odgovorno, samostojno, obveščenost odbornikov je dokajšnja in tudi razprave so živahne, polemične.

Toda o odlokih, ki pa jih občinske skupščine sprejemajo na vsakem zasedanju, ni razprav. Pri tej točki dnevnega reda odborniki molče. Zakaj? Ali so odloki občinskih skupščin nevažne, nepomembne zadeve, zgolj formalnost?

Ne jaz, občani sami dokazujejo in zatrjujejo, da niso. Občinska skupščina je tudi forum oblasti. To svojo funkcijo izvaja s sprejemanjem odlokov in drugih predpisov, hkrati pa pri nas raste taka družba, v kateri funkcija oblasti prehaja na ljudi same, v kateri se oblast združuje s samoupravljanjem. Tako gledano odloki niso zakoni, ki jih naj popolnoma neodvisno sprejemajo odborniki, tudi odloki so samoupravni akti, ki naj bodo sprejeti šele po temeljiti razpravi, v kateri bo čimširši krog občanov lahko povedal svoje mnenje in postavil svoje zahteve.

Tisti, ki občinske odloke pripravljajo, tisti, ki jih sprejemajo in tisti, ki skrbijo za njihovo izvajanje, bi se nad tem morali zamisliti. Rekel bi, da je tak odnos do odlokov šele treba organizirati, zgraditi, uveljaviti. Prepričan sem, da bo še mnogo storjenega, če bodo odborniki hkrati z besedilom odloka dobili tudi njegovo temeljito obrazložitve in pa, če bodo njihovega sprejetja še toliko časa, da bomo o njih lahko razpravljali. Od javnih uprav danes že lahko zahtevamo take metode dela, družbeno politične organizacije, zlasti SZDL, lahko pri organiziranju teh razprav mnogo stori, pa tudi odborniki bodo na tak način tesneje (moralno bodo biti) povezani z volivci.

Marsikateri sestanek bo plodnejši, bogatejši, ljudje bodo povezani, bolj realno bodo poznali cilje in sedanjost, utrnila se bo premnoga koristna misel in — kar je po moje najbolj poglobljeno — vedno manj bo formalizma, a vedno več ustvarjalnih, revolucionarnih ljudi.

Milan Koren

JAMSTVO
ZA
KVALITETO

Za vsakogar-za vsak okus

kvalitetni izdelki

INDIP - LENDAVA

INDUSTRIJA DEŽNIKOV IN PLETENIN

Srečno in uspešno

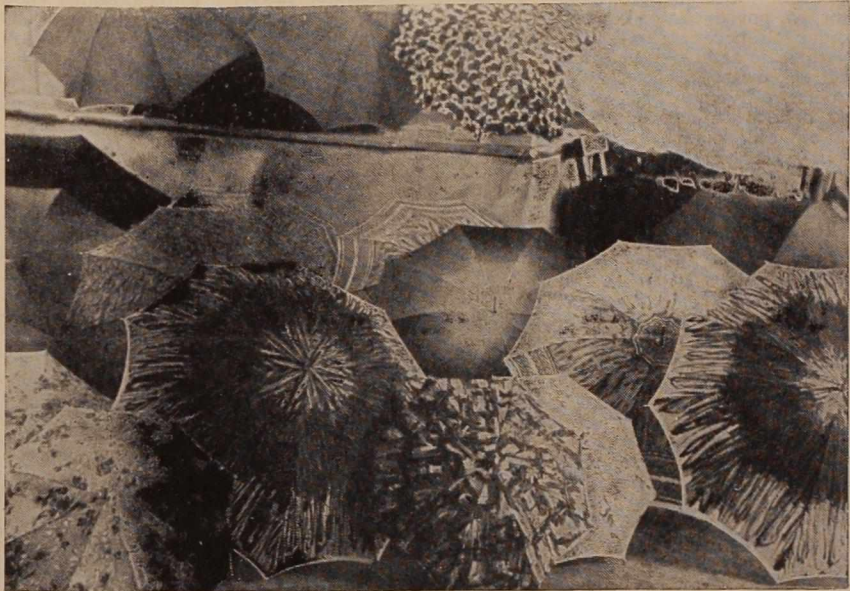
1966

vam želi

delovni kolektiv

INDIP Lendava

In se cenjenim odjemalcem in poslovnim prijateljem zahvaljuje za dosedanje zaupanje.

tri sinove da čaka, pravite?»

»Da«, je odvrnil vodnik. »Začela je že sumiti, da jo bojkotirajo, prav oni, njeni lastni sinovi. Toda to je že seveda boleznost z njene strani. V uradnih predpisih ne piše nič o tem.«

»Kakšno plemenito žensko razodeva ta obraz!« so spet začeli vzdihovati turisti.

Za vogalom sosednje hiše pa so ponovno zašumele koščene roke gospoda Klekla, ki so se vročično drgnile druga ob drugo.

»In kaj mislite, ali teh njenih treh sinov res ne bo k njej na obisk?« je s tenkim glasom začivkala neka turistka, ki ji po vsem videzu to polnočno vzdušje ni prijalo preveč.

»Kje pa! Saj so že davno padli. Naj vam preberem Kajuhove verze, ki so vklesani v granitno podnožje:

»Sini moji, sini moji zlati,
vas bom še gladila po laseh?
Če ne vrne se noben od treh,
sini moji, moji trije fantje zlati,
žalostna bo, a ponosna vaši mati.«

»Da, da ... Ne bo jih več gladila po laseh.«

»Mi smo pa slišali, da še živijo. Da se prepirajo med seboj, in pa z nekim predsednikom občine, zaradi kooperacije v praščereji. In da zaradi teh razprtij ne more noben izmed njih priti k njej.«

»Moji uradni predpisi mi ne pravijo o tem nič. Torej to ni res. Pa tudi brez teh predpisov je jasno, da jih ni več. Saj veste, koliko jih je padlo za našo svobodo. Kar pa jih je ostalo, naših borcev, stoje v prvih vrstah revolucije, in bilo bi več kot otročje, če bi se tedaj imeli čas pričeti med sabo.«

»Kje so moji trije fantje?« je spet vzkliknila mati, da je zavekal še otrok ob njenem krilu.

Vodnik je zmignil z rameni in se naveličano ozrl po turistih, ki so stali v polkrogu okrog njega:

»Ne da si in da si dopovedati. Ni jih več. Padli so! Taki fantje — res fantje zlati ...«

Turisti so spet družno občudovali njeno obličje:

»Tolikšna odločnost na teh ustnicah! Na tem nosu! Na teh ličnicah!«

Za vogalom hiše je spet poskočila sloka postava v črnem talarju in ponovno začela ihtivo drgniti roke.

»Tega reveža pa res mora zebsti, ko si toliko drgne roke,« je spet začivkala tista turistka in se zastrmela proti temni prikazni.

»Da ga zebe?« se je zasmel vodnik. »Duhov vendar ne more zebsti.«

»Zakaj si pa potem tako vneto drgne roke?«

»Ah, kaj, nič posebnega! Gospod Klekl si le menejo roke, — od veselja, da je končno vendar naša socialistična dežela postavila spomenik v Črenšovcih.«

Drago Grah

Moji trije fantje zlati

»Spoštovani turisti! Dragi obiskovalci naše prelepe ravske vesnice Črenšovci! Mene so, kakor vam je znano, postavili za uradnega turističnega vodnika po našem domačem kraju. Ta lepi spomenik, pred katerim stojimo zdaj, so odkrili šele pred nekaj tedni, zato sem novinec v svoji službi. Kljub temu pa se mi zdi, da sem v zvezi s to svojo službo že doživel stvari, ki jih drugi ljudje mojega poklica, tudi v mnogo daljši delovni dobi niso doživeli. Namreč, neverjetno je, da bi imeli turisti navadno, da sredi noči obiskujejo znamenitosti take vrste. Tudi danes ste me prebudili tik pred polnočjo. Vendar to ni prvi primer v tem kratkem času, odkar stojim ta spomenik prekmurske matere. Tako sem že navajen na to, in tudi vem, zakaj ste prišli.«

»Pravijo, da je ob uri duhov videti marsikaj tod naokoli,« se je vmešal turist, ki se mu je na prsih svetil fotografski aparat s flešem.

»Tega vam ne morem povedati. V uradnih predpisih ne stoji nič, da bi moral o tem kaj pripovedovati turistom,« je odvrnil vodnik in se ozrl navzgor k spomeniku, kakor da hoče nadaljevati z razlago.

»Kdo pa je tam?« je zdajci vzkliknilo več turistov hkrati in pokazalo proti vogalu hiše, ki je stala za spomenikom.

Vodnik se ni niti ozrl. Najbrž je bil tega že vajen. »To so gospod Klekl,« je dejal s trdno samoumevnostjo.

Turisti so se pomenljivo spogledali: torej je le res, da se da okrog tega spomenika videti marsikaj zanimivega! Na glas pa je nekdo dodal:

»Ubožec! Zebe ga, ko si tako drgne roke.«

Vodnik je na to povzel besedo.

»Torej, kakor veste, so spomenik postavili na pobudo — »Vemo, vemo! Poznamo cel historiat: že pokojni gospod Klekl so sanjarili o pobožni, pridni, vrli prekmurski materi. Razmišljali so tudi o tem, da bi bilo treba tej dobri materi postaviti spomenik —«

Zdaj se je vodnik zasmel:

»Prazne marnje! To so le natolčevanja. Resnica je le to, kar meni uradni predpisi narekujejo, da povem turistom. — Torej, merodajni forumi so po dolgem preudarjanju prišli do sklepa, da bo to spomenik, ki lahko z vso upravičenostjo stoji prav v Črenšovcih —«

»Kje so moji fantje?« se je sunkoma sklonila k njemu mati s svojega granitnega podstavka.

Vodnik jo je le zdolgočasno pogledal, kot nekdo, ki je že davno pričakoval kaj takega. Turistom pa so zažarele oči, in vsi so na mah pristopili fotografske aparate k očem. Toda ona se je medtem že vzravnala in se spet napeto zazrla v daljavo.

»Revica!« je vzdihnil vodnik. »Zaman čaka na svoje tri sinove. Ni bilo nobenega izmed njenih treh ljubljenih sinov, njenih treh borcev, ko so odkrili spomenik, zato pa jih čaka še zdaj. Najbolj hudo ji je za tistega, ki je obljubil, da ji prinese tulpiko.«

Turisti so s sočutjem zrlili v njeno odločne poteze na obrazu.

»Saj res,« je rekel eden izmed njih. »Nepremično zre v daljavo in čaka, čaka že skoraj z jezo v očeh. — Na svoje

SZENTGOTHARD

Prostorna kmečka izba pri Wahtarjevih v Gornjem Seniku. Polna ljudi, mladih, starejših, najmlajših. Na malem zaslonu v kotu trepetala slika in glas televizijskega napovedalca iz Budimpešte, se prepleta z mehko, pojočo govorico, ki me spominja na kramljanje vaščanov onstran meje, v Martinju, Trdkovi. V izbi je toplo, prijetno in domače. Govorimo vsevpred. Gospodar, oče Wahtar, ponuja žganjico. Ne zaleže, če poročam, da bo preveč. Sežem in srknem.

— Do kraja, do kraja; saj vendar pijemo na zdravje!
Zares, na zdravje!

Nekdo je zavrtel usmernik na televizorju in na zaslon se je prikrajala slika, kot jo gledajo morda prav v tem trenutku tudi moji, doma. Oči navzočih so uprte vanjo in ušesa lovijo govorico, domačo, slovensko, podobno njihovi, pa vendar ne povsem enako in ne povsem razumljivo. Izba je že rahlo zakajena, ovijala nas dim cigaret, na zaslonu pa se je že prikazala nova slika. Iz Avstrije.

Da, zares, na zdravje! In, dober večer, Viktor. Fantič desetih let, zvedavih oči, Gospodarjev najmlajši. Vse sva si že povedala. V šolo rad hodi. Ocene — same odlične. Rad bere in rad se igra, rad ima svoj domači kraj. Zdaj sedi ob meni za mizo, oprt na komolec roke in poln pričakovanja.

— Tudi jaz imam fantiča, sinka. Borut mu je ime, povedal mu bom o srečanju s teboj. Kdo ve, morda pa se bosta še sama kdaj srečala. Rekel mu bom, kaj ti piše.

— Tudi jaz mu bom, res!
Povedal je tako sproščeno, kot to povedo samo otroci, kadar se nečesa razveselijo. Nato se je zazrl vame v rahli zadregi, namrščil čelo, iskal z očmi rešitve po izbi in končno dahnil: — Jas bi, samo nevejn njemi cim...!

E, seveda Viktor. Brez naslova pa res ne gre. Dal sem ti cim, Viktor, in Borut ti je že pisal in čaka že tvoje pismo.

Nagykanizsa, Zalaegerszeg, Szombathely, Kőrmend in končno: dober dan, Szentgothárd! Dolga je pot od meje do tvojih hiš in ljudi. Skoraj dvestopetdeset kilometrov je vmes, preden sem spet ob meji, toda z druge strani, na ulicah Monostra. Zdaj stojim na mostu čez Rabo in skoraj ne morem verjeti, da je ta rečica, sedaj vsa pohlevna med blatnimi bregovi, prav letos razlivala svoje vode daleč po poljih, rušila mostove in razdirala nasipe. Tako kot pri nas naši potoki in reke.

Iščem v spominih iz šolskih klopi: Raba. Z avstrijske strani prestopaš mejo naših madžarskih sosedov in nihče te ne vpraša za potni list in vizum. Tisočletja vališ svoje vode mimo naselij, v katerih so vstajali in umirali rodovi — in ostali ob tvojih bregovih. Malo prej sem občudoval fresko mojstra Dorfmeistera na stropu monašterse cerkve, o znameniti bitki s Turki. Res, še dandanašnji rad pomodruje o bitki kak naš očanec na Goričkem. Toda, to je preteklost, davna stoletja so se ohranila v ljudskih izročilih, jaz pa bi rad

videl tvoj današnji obraz, Szentgothárd.

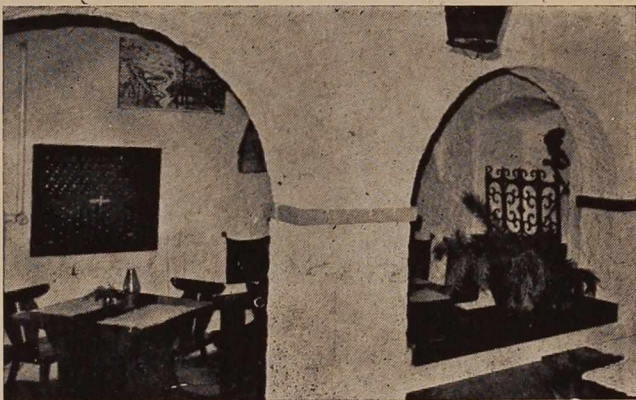
Gašpar Karel, podpredsednik okraja Szentgothárd: — Vam se morda ne bo zdelo, da smo dosegli tolikšen razvoj, toda mi, ki tu živimo, ga čutimo iz dneva v dan.

Tako smo začeli razgovor v podpredsednikovi sobi na okraju v Szentgothárdu. Povzemam: čedalje več je zaposlenih v tovarni svile in tovarni kos v Szentgothárdu. V obeh tovarnah je zaposlenih precej ljudi iz okoliških slovenskih vasi, samo iz najbližje, Slovenski vasi, skoraj sto petdeset. Po vojni je zasvetila električna luč v vseh masejih. To ni bilo lahko in še vedno so nekatere hiše brez elektrike. Rastresene so daleč po hribih in samo v Gornjem Seniku je bilo treba potegniti 16 km omrežja in še vsaj 2 in pol kilometra žice bi morali potegniti, da bi imela električno razsvetljavo vsaka hiša. Na drugi strani, v Óriszentpéteru se je razvila velika farma piščancev, v vasi Magyarzombafu pa je iz vaške lončarske obrti nastala tovarna keramičnih izdelkov. Sicer pa je ves obmejni predel izrazito kmetijski. Proizvodnjo usmerjajo v živinorejo in v načrtu so velikopotezna dela za zboljšanje pogojev za nadaljnji razvoj kmetijstva.

In še: — Naši kraji napredujejo tudi v kulturnem razvoju, tako madžarska kakor slovenska naselja, katerih prebivalci predstavljajo petidalež tovariš Gašpar. Med no življa v okraju, — razlaga slednjimi je kulturno prosvetno življenje najbolj razvito v Gornjem Seniku. Kar dva pihalni godbi imajo, pevski zbor, igralsko družino. Nobena težava ni v takem kraju spraviti na oder tudi do 100 nastopajočih ob raznih prireditvah.

Saj res! Oče Wahtar v Gornjem Seniku je kapelnik pihalne godbe. Naš znanec iz televizijske oddaje s poti po Porabju, letos poleti smo jo gledali v sporedu RTV Ljubljana.

— Morda pa bom kdaj le

zašel s svojimi godbeniki tudi na vašo stran, na Goričko, da bi nas tudi tako slišali. Rad bi, prav zares!

Tudi jaz razmišljam: morda pa bo le zašel tudi k vam kak naš pevski zbor ali godba — pa se pomerimo, kdo zna bolje.

Szombathely, v nedeljo dopoldne. Sedim v majhnem

DOBER DAN

»Presszo« nasproti doma kulture in športa. Z očmi merim širino lepega trga, vitko novo zgradbo, poleg Leninov spomenik in vrvež okrog njega. Z urednikom lokalnega dnevnika razglabljava o aktualni temi: dobro sosedsstvo. O potnih listih in vizumih. Bližji si bomo — meniva oba — ko slednjih ne bo več. Listam po straneh časopisa in se ustavim pri notici: obisk kulturnih delavcev iz Jugoslavije. Spomnim se: včeraj sem bil s kolegom v szombathelyski študijski knjižnici. Prijazni ravatelj je radevolje ustregel moji radovednosti in pomeneč z njim ni bil le zanimiv, marveč tudi prijeten. Kar tako: o sodelovanju s soboško študijsko knjižnico, o pripravi na prireditve ob 20. obletnici smrti znanstvenika, slavista, cankovskega rojaka dr. Avgusta Pavla, ki bodo prihodnje leto v Szom-

bathelyu in v Murski Soboti, o knjižnih darilih knjižnicam v Gornjem Seniku in Lendavi, o knjigah Pomurske založbe.

Kolega skomigne z rameni, ko mu prevedem vsebino notice. Toda oba misliva: če je tudi to odraz dobre volje in prizadevanja za krajšo pot v sosesko — pa naj bo!

Dober dan, Szentgothárd — in na svidenje!

Na dobro srečo, tovariš Karel, kapelnik Wahtar, Viktor (morda si že prejel Borutovo pismo?), in srečno, deklica iz Slovenske vasi in hvala za lepo pesem, zapeto zvečer! Fantje v gostilni v Gornjem Seniku, kdaj bomo spet vrgli »ulti«? In gospodinja v gostilni, naj bo po vaši: vedro in veselo v novo leto; verjamem, da bo harmonika vrisala po domače.

JOŽE VILD

RADKERSBURG

St. Germain 1918 — mejni kamen med Gederovci in Sieldorffom ali Sodišinci, kakor imenujejo ta kraj slovensko govoreči ljudje to in onstran meje. Nad gozdom se onkraj Mure dviga radgonski grad, ki je bil ob času turških vpadov povezan z mestom na otoku med Muro in »murgrabnom« — obrambnim jarkom — Rackerspurgom s skrivnim podzemnim rovom, speljanim pod mursko strugo.

G. Schwarz, lastnik gostilne »Pri turškem rovu« v Radkersburgu nam je povedal: — Skriven podzemni rov je vodil z glavnega trga in v hiši, kjer imam sedaj gostilno je bil poseben vhod v rov. — Na častitljivem metrskem zidovju gostilniških prostorov visi staro turško orožje. V zadnji gostinski sobici, tam kjer naj bi bil vhod v rov, je zanimiv črtež, ki prikazuje turški pohod. Slikar je ustvaril svojevrsno perspektivo: nekako od Razkrižja je videl levo pred sabo ljutomerski grad, v ozadju radgonskega

in mesto Radkersburg. Desno, preko razgibanega toka Mure pa je naslikal turško vojsko kako žene ujetje domačine nekam proti Lendavi. »Mi, Ernest, nadvojvoda avstrijski etc. etc.« — Poziv podanikom mesta Radgona kako naj obnovijo obrambne zidove, namestijo gasilne lestve, oskrbijo kamenje, smolo in vrelo vodo, da bodo pripravljeni na turški napad, okoličani pa naj se skrijejo po hribih in gozdovih. Dano v Gradcu v letu Gospodovem 1418. Lepo kopijo tega pisma vam pokažejo v gostilni pri turškem rovu kot posebno znamenitost.

Nihče ne ve več točno, kdo je zgradil turški rov in kje je točno potekal, Radkersburg pa po 500 letih še vedno kaže značilne poteze nekoč močno utrjenega srednjeveškega mesta, ki je imelo v 17. stoletju okrog 2000 prebivalcev, prav toliko kot Maribor, Celje, Ptuj.

Danes ima Radkersburg enako število prebivalcev kot v 17. stol. Kako živi, se razvija in kakšne imajo v občinskem svetu načrte pa sodi podžupan radkersburški g. Wiljem Obal takole: — Leta 1962 smo zgradili mestno kopališče. Naša želja je, da izkoristimo zdravilni vrelc v mestnem parku. Spomladi bomo odprli posebno dvorano, ki bo gostom nudila vo-

DOBER DAN

do, prav posebej zdravilno za ledvična obolenja. Toda, v Radkersburgu imamo pre malo tujskih sob. Računamo, da nam bo priskočila na pomoč bolniška blagajna, ki naj bi sčasoma zgradila v mestu nekaj bolniških domov. Pred leti smo zgradili tudi dom počitka za 120 starih ljudi. Predvidevamo, da bo graška tovarna obutve Humanic zgradila v Radkersburgu svoj obrat za 150 delavcev. Pred leti smo zgradili tudi vodovod in uredili kanalizacijo. Tretjino stroškov je krila občina, dve tretjini pa deželna in zvezna vlada.

Radkersburg ima urbanistični načrt. Kakšna naj bi bila podoba mesta čez leta?

— Želim predvsem to, da z vsemi bodočimi gradnjami damo mestu obeležje zdravilišnega kraja. Pomembna pri tem je tudi stanovanjska izgradnja. Pred tremi leti smo sezidali stanovanjski blok s 44 stanovanji. Sedaj dograjamo nekaj stanovanjskih hiš s skupno 68 stanovanji. Tretjino stanovanj bo dala občina v najem, ostalo pa prodala. Zasebnih gradenj ni veliko. Vsakdo raje prispeva delež h gradnji bloka. Del gradbenih stroškov bodo lastniki novih stanovanj odplačevali v roku do sedemdeset let.

Veliko je slišati o gradnji novega mostu čez Muro!

— V Radkersburgu smo za to gradnjo zelo zainteresirani. Sicer pa most ni velikega pomena samo za Radkersburg, temveč tudi zato, ker bi tako zmanjšali razdaljo med Dujanjem in Jadranom za 180 km.

Koristi pa bo od novega mostu vsekakor imela tudi vaša Radgona — je dejal g. Obal. Maloobmejni promet je do prinesel v stike ob meji več živahnosti.

— Ti stiki so vedno močnejši —, je sodelil g. Obal. Zabeležili smo že več uspešnih gostovanj vaših glasbenikov, naši so gostovali tudi pri vas. Tudi gasilci uspešno sodelujejo. Ob meji je prav, da ljudje čim bolj sodelujejo.

Prijetno se je pogovarjati z radkersburškim podžupanom. Beseda teče po nemško in po slovensko, v »sosedskem« jeziku, ne meni ne njemu najbolj gladko, toda kdo bi dajal temu kakšen velik pomen. Razumeli smo se in to je za soseda glavno.

Slišal sem, da se nekateri Radkersburžani učijo slovensko. Redki menda, kajti mnogi se že vedo pogovarjati po naše. Mnogi naši ljudje pa si prizadevajo, da bi vsaj nekoliko obvladali nemški jezik. Sosedom je to potrebno.

Mostnice na ozkem obmejnem mostu čez Muro enakovredno klopčajo pod vozilom. Imam občutek, kot da se peljem po starem mostu, prav takem, kot sem ga videl na nekem srednjeveškem bakrorezu. Pa, vojne in vode so vzele že toliko mostov, zato si želimo boljših, trajnejših. Počrnel je tudi tisti kamen z letnico 1916, nekakšen spomenik svetovni diplomaciji dvajsetih let našega stoletja, ki za nas vse bolj izgublja na pomenu.

Dober dan, Radkersburg!
JUS MAKOVEC

MURSKA ŠOBOTA

no veliko hiš in veliko stavb. Včasih se mi zdi, da še nisem slekla malce pretesnega plašča, pa zato ne pokrivam vsega, kar je pod njim. Moje ulice so z leti postale široke, ob glavni pa so se vrstile moderne trgovine, delavnice, stare, tipično panonske s slamno krite hišice pa so odstopile mestu novemu središču in prelepemu trgu zmage, ki ga krasi veličasten spomenik osvoboditeljem.

Komunalno seveda še nisem zadostno opremljena, čeprav bi ob izdelanem urbanističnem načrtu že lahko bila. Ker tega ni, še vedno ulice asfaltirajo, potem razdirajo, ponekod še ni vodovoda, čas pa seveda teče, jaz pa starim. Turizem, ta pojem našega časa, je prodril tudi vame. Za tuje, posebno »devizne turiste«, postajam izhodišče v prekmurska lovišča. V ta namen so postavili dva hotela, tretji pa je trenutno »zaplankan« in čaka boljše čase. Turistov je vedno več, posebej tistih iz sončne Italije; ko ti pridejo, pokaj po gozdovih, psi lajajo, fazani in »fazanke« pa padajo, da je le kaj. Ponosna sem tudi na vsem dobro poznano »fazanarijo«, saj je tu bila sklenjena že marsikatera »večna« ljubezen, ta kraj postaja pojem, kot n. pr. za Ljubljano Tivoli. Tu je potem še lep kopalni bazen in nekaj športnih objektov, ki služijo za rekreacijo mojim prebivalcem.

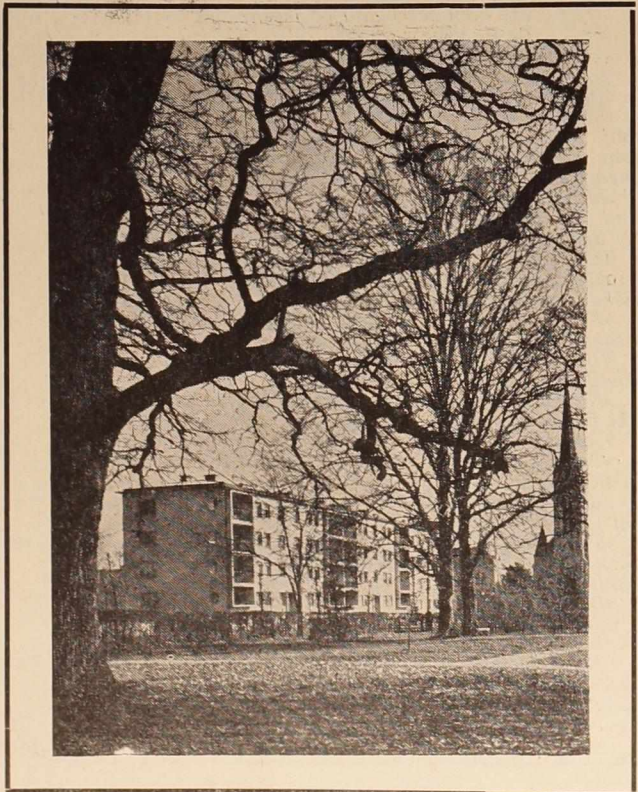
Zabave sicer ni bogve koli-

ko, a vendar nudim prebivalcem in gostom le nekaj. Moderni kino prebivalci radi obiskujejo, v hotelu Central pa se zbirajo resnejši in tu v »kapelici« vržejo karte. V zadnjih nekaj letih so moje strehe poknile TV antene in od takrat sem morda za spoznanje ob večerih tiha in samotna. Znana sem tudi po tem, da moji prebivalci radi kupujejo avtomobile. Hudo mušneži sicer trdijo, da so nekoč sloveči »fičike« postali na mojih cestah prava redkost, večja »kubikaža« postaja vse bolj zanimiva in privlačna, mene pa navdajajo skrbi, kje bom nudila vsem parkirnemu prostoru.

Preveč zamudno bi bilo, če bi še naprej naštevala svoje dosežke, zato naj povem le še nekaj. Vredno si je ogledati moj muzej, nemara pa tudi v stari župni cerkvi stensko slikarjo Janeza Alkile iz XIV. stoletja. Ponosna sem tudi na novo otroško bolnišnico, kakor tudi na novo pošto in vse objekte, ki spreminjajo mojo podobo.

No, bodi dovolj, popotnik je lahko spoznal nekaj mojih lastnosti. S tem seveda nočem reči, da jih je spoznal do podrobnosti. Če se v meni dalj časa zadržim, bo nemara prišel do novih odkritij in spoznanj, takšnih ali drugačnih. Če bodo popotnikova spoznanja o meni ugodna bo prav gotovo ob slovesu dejal: Nasvidenje prekmurska metropola.

J. Dominko

29. december 1965 — zadnji dan merkurjevih in vaših 10 dni

Zato izkoristite priložnost za ugoden nakup v merkurjevih poslovalnicah, kajti ponuja se vam možnost, da boste tudi vi med srečnimi dobitniki 20 merkurjevih praktičnih nagrad!
ŽREBANJE BO 29. DECEMBRA 1965 OB 12. URI NA SEDEŽU TRGOVSKEGA PODJETJA »MERKUR V MURSKI SOBOTA«.

Toplo se vam priporoča
TRGOVSKO PODJETJE
MERKUR MURSKA SOBOTA

Za dosedanje zaupanje

se vsem cenjenim potrošnikom v svojem poslovnem okolišu toplo zahvaljuje in se priporoča tudi vnaprej

delovni kolektiv
TRGOVSKEGA PODJETJA

„UNIVERZAL“

LENDAVA

s svojimi poslovalnicami v Lendavi in na podeželju
SREČNO IN USPEŠNO 1966

Prijetno silvestrovanje

vam pripravlja kolektiv Gostinskega podjetja »Zvezda« Murska Sobota v Hotelu »Zvezda« v Murski Soboti

Konzumacija samo 3.000 dinarjev. — Jedilnik: aperitiv, domača šunka s hrenom, PEČENI PURAN, rizi-bizi, solata, doboš torta, turška kava. — In še eno presenečenje za cenjene goste na silvestrovanju pri »Zvezdi«.

31. decembra 1965 in 1. januarja 1966 vso noč veselo rajanje v Hotelu »Zvezda« v Murski Soboti — ob vedrih melodijah ansambla »Plavih 6«!

SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO — vam želi kolektiv Gostinskega podjetja »Zvezda« — Murska Sobota.

Vaše bo zadovoljstvo — ob strokovno opravljeni storitvi

Elektro delavnice

VRDJUKA VLADO

M. SOBOTA, Kidričeva 67
Telefon 21-448

Elektro delavnica Vlada Vrdjuka želi svojim dosedanjim in bodočim strankam —

Srečno in zadovoljno novo leto 1966!

Vsem našim občanom

posebno pa bralcem, odjemalcem in poslovnim prijateljem želi
SREČNO IN USPEŠNO NOVO 1966

ČASOPISNO-ZALOŽNIŠKO PODJETJE

POMURSKI TISK

Murska Sobota

s svojimi delovnimi enotami: tiskarna — kartonaža — knjigarne in papirnice — informacijsko-založniška dejavnost — uprava in strokovne službe z željo po še pristnejših kulturnih in poslovnih stikih v nastopajočem letu

Trgovsko podjetje na veliko in malo Murska Sobota

Vsem cenjenim potrošnikom želimo srečno in uspehov polno

NOVO LETO

1966

Cenjenim potrošnikom se iskreno zahvaljujemo za dosednji nakup v naših poslovalnicah in za izkazano zaupanje ter se še vnaprej toplo priporočamo za obisk naših prodajaln na podeželju in v Murski Soboti

»RAVENKA«

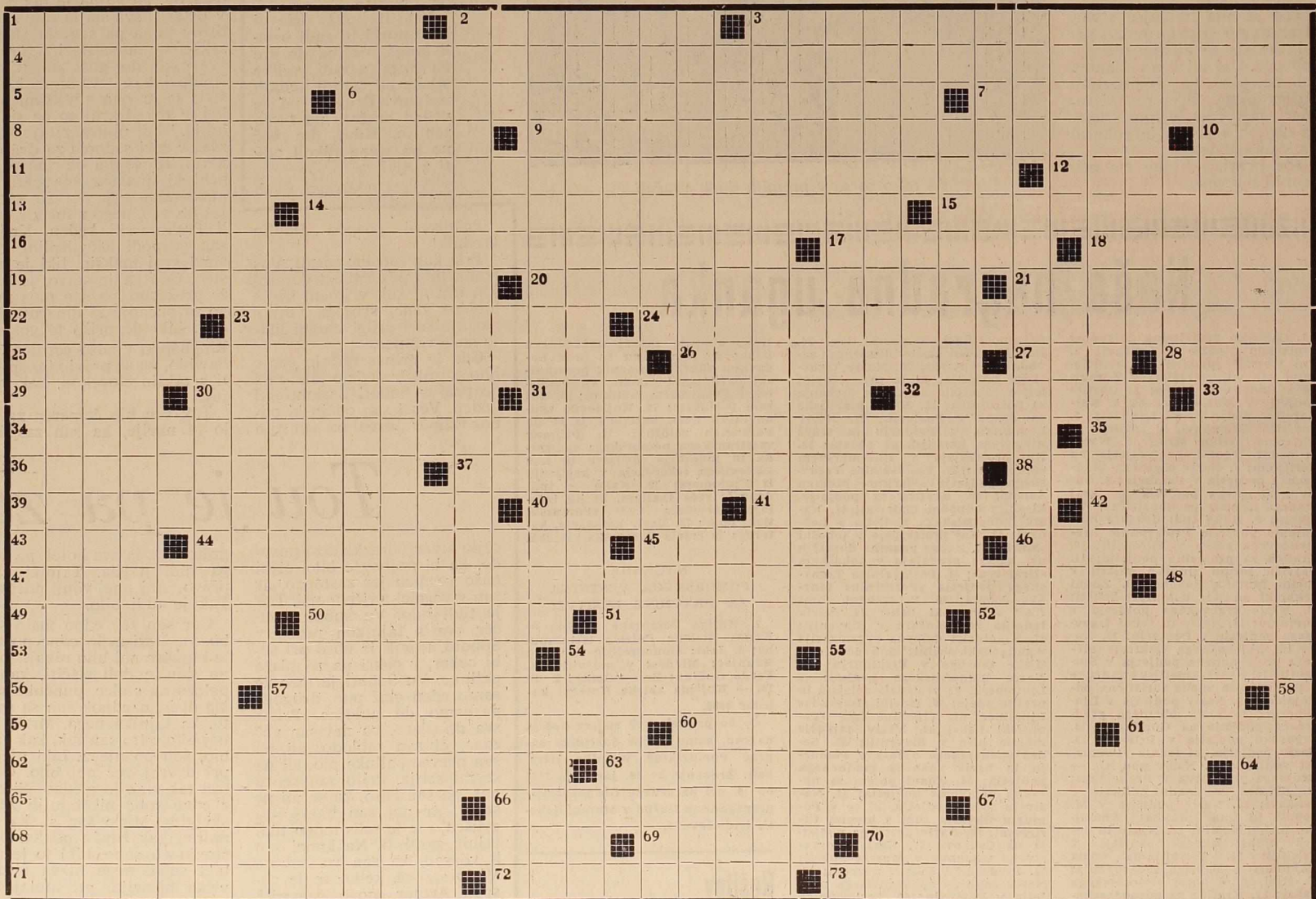
trgovsko podjetje — Beltinci

VSEM CENJENIM POTROŠNIKOM IN ODJEMALCEM

— topla zahvala za dosedanje zaupanje in sodelovanje
— najboljše želje za SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO

Iskrene novoletne želje tudi poslovnim prijateljem!
Kolektiv

NAŠA REKLAMNA NAGRADNA UGANKA — NAŠA REKLAMNA NAGR

ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
v Murski Soboti

ŽELIJO KOLEKTIVI DELOVNIH ORGANIZACIJ

SREČNO 1966